

FSD1358

**Alkoholiongelmat ja -politiikka:
ryhmähaastattelut 1995**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Alkoholiongelmat ja -politiikka: ryhmähaastattelut 1995 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2018.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1 (19.5.2004).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD1358. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Törrönen, Jukka (Alkoholitutkimussäätiö): Alkoholiongelmat ja -politiikka: ryhmähaastattelut 1995 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1 (2004-05-19). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD1358>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Aineistonäyte	5

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Alkoholiongelmat ja -politiikka: ryhmähaastattelut 1995

Aineiston nimi englanniksi: Alcohol Problems and Policy 1995: Group Interviews

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1 (19.5.2004).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Törrönen, Jukka (Alkoholitutkimussäätiö)

Hanhinen, Sari

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Törrönen, Jukka (Alkoholitutkimussäätiö)

Aineisto luovutettu arkistoon

29.4.2004

Asiasanat

alkoholi; alkoholikulttuuri; alkoholin mainonta; alkoholinkäyttö; alkoholiongelmat; alkoholipolitiikka; alkoholismi; asenteet; humalat; huumeet; juomatavat; juopumus; päihtymys; suvaitsemattomuus; suvaitsevaisuus

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: sosiaalinen käyttäytyminen ja asenteet; terveyskäyttäytyminen

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Ryhmähaastatteluissa tutkija Jukka Törrönen on aluksi esitellyt alkoholimainoksia (Smirnoff, William Grant's Finest Scotch Whisky, Martini Bianco, Black Death Vodka) yksi kerrallaan ja pyytänyt ryhmän jäseniä kertomaan, mitä mainoksista tulee mieleen. Sitten tutkija on kysynyt ryhmältä, kenelle mainos on suunnattu ja puhutteleeko mainos heitä. Neljästä mainoksesta käydyn keskustelun jälkeen haastateltavilta on kysytty, onko heidän asuinkaupungissaan havaittavissa sosiaaliryhmien välillä juomatapaeroja. Tämän jälkeen tutkija on kysynyt, millaisissa tilanteissa alkoholinkäyttö on sallittua ja minkälaisissa ei lainkaan. Lisäksi tutkija on pyytänyt ryhmän jäseniä miettimään ja keskustelemaan siitä, millaisia alkoholiongelmat ovat yhtäältä yksilön kannalta ja toisaalta yhteiskunnan kannalta. Haastateltavilta on kysytty alkoholiongelmiensa syistä ja siitä, kenen pitäisi olla vastuussa alkoholiongelmiensa ehkäisystä ja hoidosta. Tämän jälkeen tutkija on pyytänyt ryhmän jäseniä kirjoittamaan määritelmän alkoholista. Määritelmistä käydyn keskustelun yhteydessä on pohdittu paikallisia alkoholiongelmiä ja erityisryhmiä, joilla ongelmia on. Haastateltavia on myös pyydetty vertaamaan alkoholiongelmiä alueen muihin sosiaalisiin ongelmiin.

Viimeisenä tehtävänä tutkija on pyytänyt ryhmän jäseniä tulkitsemaan kahta alkoholipoliittista tekstiä ja keskustelemaan tulkintojensa pohjalta. Tekstit ovat olleet seuraavat:

TEKSTI A. Alkoholipolitiikka ja yksilön vapaus ja vastuu: "Alkoholin aiheuttamia ongelmia ei ole mahdollista poistaa valtion kontrollitoimenpitein. Sillä jos alkoholin vapaa myynti kielletään luodaan samalla tahtomattakin kuvitelma alkoholista kiellettyinä kiehtovana hedelmänä. Vastuu juomisesta on sittenkin yksilöllä itsellään ja lähipiirillä. Kielloilla vastuu vieritetään valtiolle ja eurooppalaisia juomatapoja ei pääse syntymään. Kaiken lisäksi rajoittava alkoholipolitiikka on ristiriidassa yksilön vapauden kanssa."

TEKSTI B. Alkoholiongelmat ja alkoholipolitiikka: "Alkoholi aiheuttaa monia kansanterveydellisiä ongelmia. Lisäksi alkoholi on usein myös yhteydessä perheväkivaltaan, järjestyshäiriöihin ja rikollisuuteen. Tieteelliset tutkimustulokset osoittavat kiistattomasti, että mitä helpommin alkoholia on saatavilla sitä enemmän sitä kulutetaan. Siksi alkoholin aiheuttamia haittoja on kaikkein helpointa vähentää alkoholipolitiikalla, joka rajoittaa sen saatavuutta. Se on tehokas keino ja kohdistuu tasaveroisesti kaikkiin väestöryhmiin. Erityisen hyviä keinoja ovat hintojen valtiollinen sääntely ja myynnin salliminen vain lisenssien perusteella."

Ryhmältä on kysytty, millaisia vaikutuksia tekstien mukaisilla alkoholipolitiikoilla olisi alkoholin saatavuuteen, rajoituksiin ja anniskeluaikoihin, mainontaan, hintoihin ja verotukseen, ikärajoihin, tiedottamiseen ja ohjeisiin, erityisryhmien kontrolliin sekä kasvatukseen ja koulutukseen.

Lopuksi ryhmän jäseniä on pyydetty vertaamaan ensin alkoholi- ja huumeongelmia (pitäisikö valtiolla ja paikallisilla viranomaisilla olla samanlainen asenne molempia päihteitä kohtaan?) ja alkoholi- ja ympäristöongelmia (pitäisikö valtiolla ja paikallisilla viranomaisilla olla samanlainen asenne ympäristö- ja alkoholiongelmiin?). Tutkimus on ollut osa Jussi Simpuran ja Christoffer Tigerstedtin johtamaa Baltica -projektia.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Tapahtuma/prosessi/ilmiö

Aineistonkeruun ajankohta: 4.5.1995 – 11.5.1995

Kerääjät: Törrönen, Jukka (Alkoholitutkimussäätiö); Hanhinen, Sari

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu

Keruväline tai -ohje: Osallistujatehtävä

Aineiston ajallinen kattavuus: 1995

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Todennäköisyysotanta

Haastatellut ryhmät on valittu talouden (markkinat), joukkoviestinnän (julkinen mielipiteen muodostus) ja hallinnon (valtio) alueilta.

Aineiston määrä: Kuusi RTF-tekstiedostoa, yhteensä n. 230 sivua

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Alkuperäisiä videonauhoja ei ole arkistoitu, ainoastaan haastatteluista litteroidut tekstitiedostot. Aineiston tilaajalle luovutetaan haastattelujen transkriptioiden lisäksi haastatteluissa käsiteltävät alkoholimainokset pdf-tiedostoina. Transkriptointiesimerkki kohdassa 'Muu materiaali'.

Aineistosta on poistettu haastateltavien nimitiedot ja kullekin haastateltavalle on annettu peitenimi. Aineisto on litteroitu sanasta sanaan, mutta taukoja ja päällekkäispuhuntaa ei ole kirjattu litteraatteihin.

Julkaisut

Journalists, Administrators and Business People on Social Problems. A Study around the Baltic Sea (1998). Hanhinen, Sari & Törrönen, Jukka (eds.). Nordic Council for Alcohol and Drug Research (NAD). Helsinki.

Törrönen, Jukka (1998). Social problems and responsibility. The construction of sovereign identities among the influential groups in Helsinki and Tallinn in the context of transition. Teoksessa *Journalists, Administrators and Business People on Social Problems*, toim. Sari Hanhinen ja Jukka Törrönen. Nad publication; 35.

Törrönen, Jukka (1999). Juomisen vapaus ja vastuu. Sosiosemioottinen analyysi alkoholipoliittisesta liberalismista maallikkoajattelussa. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia; 234.

Törrönen, Jukka (1999). Transition, alcohol problems, and mundane social policies. Teoksessa Törrönen Jukka. Juomisen vapaus ja vastuu. Sosiosemioottinen analyysi alkoholipoliittisesta liberalismista maallikkoajattelusta. Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia; 234.

Törrönen, Jukka (2000a). Subjektiaseman käsite empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. *Sociologia* 37(3), 243-255.

Törrönen, Jukka (2000b). Mundane social policies in the context of the fragmentation of welfare state-oriented alcohol policy in Finland. *Contemporary Drug Problems* Vol. 27/ Spring 2000, 137-162.

Törrönen, Jukka (2001). The concept of subject position in empirical social research. *The Journal for the Theory of Social Behaviour* 31(3), 313-330.

Törrönen, Jukka (2010). Kuvaus, näkökulma ja ääni: Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Tarja Knuutila & Aki Lehtinen (toim.). *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki, Gaudeamus. 276-304.

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD1358>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (B) tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Liite A

Aineistonäyte

FSD1358 ALKOHOLIONGELMAT JA -POLITIIKKA: RYHMÄHAASTATTELUT 1995

FSD1358 ALCOHOL PROBLEMS AND POLICY: GROUP INTERVIEWS 1995

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

FSD1358: transkriptioesimerkki

H2A Raimo(M): tää on häkellyttänyt mua viime aikoina tää kun spurkut on huomannut sen että nykyisin saa dokata pullosta avoimesti, aika häkellyttäviä semmoset tilanteet joihin niinkun tavallaan ei oo tottunut että siis jossain XXX tapaa seilaa joku kundi tälleen sillä on viinapullo kourassa juo siitä, se tietää että sillä on oikeus tehdä niin

H2A Harri(M): musta tämmönen eurooplainen tai yläluokkainen semmonen tissuttelukulttuuri on levinnyt aika paljon alempiinkin sosiaaliryhmiin, mut tota silti näissä alimmissa on tätä kunnan juopottelukulttuuria edelleen

H2A Raimo(M): aivan alimmissa

H2A Harri(M): niin tämmöstä niinkun ylempiluokkainen keskiluokka juo viiniä ja

H2A Raimo(M): XXX assosioida sen, mut mä tienaani taatusti enemmän kun sinä

H2A Harri(M): XXX vähä käydä kateeksi

H2A Marita(F): niin kyllä tietenkin erot on aivan selvät, mutta kulutetut määrät voivat olla ylempässä luokassa suurempia kuin tässä kerran viikossa umpikäntiin ja sitten viikko välii, mutta kyllä se käy

H2A Juha(M): XXX

H2A Marita(F): niin, et ei tää perustu mihinkään tietoon vaan olettaisin että se päivittäinen tissuttelu pikkusen lusikalla viinien imaisu ja keskioluen juominen, niin se voi vuoden mittaan tuoda sitten suuremman lastin elimistöön kuin mitä se vanha kunnan työmiehen tapa, että perjantaina umpikänti ja viikkoon ei yhtään mitään, tai se olikin lauantai silloin

H2A Raimo(M): mitä tekemistä tolla on sosiaalisten ryhmien kanssa

H2A Marita(F): onhan sillä koska en minä usko että vieläkään siis alemmassa sosiaaliluokassa, miten se ikinä määritelläänkään, niin olis siirrytty tähän viinin lipittelyyn päivittäiseen viinin lipittelyyn, en tiedä

H2A Timo(M): sehän on

H2A Raimo(M): taloudelliset rajoitteet

H2A Timo(M): siitä on vastikään ollut joku tutkimuskin, että siis se ruokailun kanssa viinin nauttiminen on äärimmäisen harvinaista

H2A Arja(F): 2%

H2A Timo(M): 2% suomalaisista et se on niinkun, sellaset eurooppalaoset juomatavat on kyllä kaukana edessä

